Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Migel Saenz de Biteri Saenz de Biteri

Legutio, Araba
(1923-2007)

Aurkibidea

Biografia

Artzaina, bizi guztian Legutio inguruko mendietan ibili izan da artzain. Legution geratzen diren jatorrizko euskaldun bakarretakoa izanik, berak ere badu horren kontzientzia, eta arduratuta dago antzinako ipuin, izen eta kontuak galdu egingo direlako. Guzti horretaz hitz egin digu: ohiturez, Legutioko euskaraz eta ingurukoaz (Urrunaga, Elosu...). Urtegiak herriaren itxura eta ingurua nola aldatu dituen nabarmentzen zuen. Bere elkarrizketan anaia (Jose) eta Nemesio Ugarte ere agertzen dira.

Zintak

LEG-001

- **Proiektua**: Euskal Herriko txori eta animaliak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2002-06-04
- **Iraupena**: 74 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Otegi, Aitziber
- **Emalea**: Sarasua Aranberri, Asier

LEG-002

- **Proiektua**: Euskal Herriko txori eta animaliak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Sarasua Aranberri, Asier
- **Data**: 2002-06-04
- **Iraupena**: 74 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Emalea**: Sarasua Aranberri, Asier

LEG-048

- **Proiektua**: Arabako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Carrera Garmendia, Ignacio - García Uriarte, Imanol
- **Data**: 2002-04-13
- **Iraupena**: 62 min
- **Euskarria**: Mini Disc
- **Emalea**: García Uriarte, Imanol

LEG-057

- **Proiektua**: Arabako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Carrera Garmendia, Ignacio - García Uriarte, Imanol

- **Data**: 2004-02-02
- **Iraupena**: 70 min
- **Euskarria**: Mini Disc
- **Emalea**: García Uriarte, Imanol

Pasarteak

1. Bilbon jaio eta Legution bizi

- **Erref**: LEG-001/002
- **Iraupena**: 0:01:59. **Hasi**: 00:03:05. **Bukatu**: 00:05:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Bilbon jaio eta Legution bizi izandu zen. Amak dozena bat ardi izango zituen eta harekin ateratzen zuenarekin mantentzen ziren umetan. Aitak Bilbon lan egiten zuen eta handik ere diru apur bat lortzen zuten.

2. Diru-urritasuna; ezagun baten inguruko pasadizo

- **Erref**: LEG-001/003
- **Iraupena**: 0:02:06. **Hasi**: 00:05:04. **Bukatu**: 00:07:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Diruz urri ibiltzen ziren orduan. Diru premian zegoen ezagun baten pasadizoa kontatzen dute. Arrautzekin diru pixka bat lortzen zuten.

3. Gerra garaian etxez aldatu beharra

- **Erref**: LEG-001/004
- **Iraupena**: 0:06:34. **Hasi**: 00:07:10. **Bukatu**: 00:13:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:
Gerra garaian, gorriak eta nazionalak sartu zirenean, beraien etxea bien erdian zegoen; eta, horregatik, etxez aldatu behar izan zuten. Gerrako pasadizoa etxe inguruan. Gerra amaitzean nazionalak harriturik geratu ziren Jose eta Migelen etxean bizirik zeudela ikusita. Inguruko etxeek kalte handiak jasan zituzten.

4. Gurdiz Vitoria aldera bizimodua ateratzera

- **Erref**: LEG-001/005
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 00:13:44. **Bukatu**: 00:16:50

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:
Ama Aramaiokoa eta aita legutioarra zituzten. 11-13 urte zituztela gurdia hartu eta familia osoa joan ziren Vitoria aldera, Villarrealera (Legutiora), bizimodua ateratzera, eta hango etxe batean hartu zituzten.

5. Legutioarrek ahuntzak eta behiak

- **Erref**: LEG-001/006
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:16:50. **Bukatu**: 00:19:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Villarreal (Legutio) herri txikia zen. Gehienek behiak eta ahuntzak zituzten etxean. Auzokideak eta ingurua aipatzen ditu. Josek eta Migelek ardiak zituzten.

6. Errealik ez eta zinerik ezin ikusi

- **Erref**: LEG-001/008
- **Iraupena**: 0:04:18. **Hasi**: 00:19:54. **Bukatu**: 00:24:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:
Garia ebakitzeko sasoia heltzen zenean, abuztuan, ama Arakara joaten zen oinez beste auzokide batzuekin eta iluntzerako bueltatzen zen etxera. Garia nola ebakitzen zuten azaltzen dute. Gari-sorta bati su eman eta haren argitan jaisten ziren kalera. Bide txarra egon arren ilusioz jaitsi ohi ziren kalera, nahiz eta gero dirua falta zitzaielako komedianteak ikusi gabe etxeratu.

7. Orduko janzkera: prakak, blusa eta alpargatak

- **Erref**: LEG-001/012
- **Iraupena**: 0:01:12. **Hasi**: 00:26:28. **Bukatu**: 00:27:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Garai hartan belaunera arteko prakak, aitarenak, eta blusa jantzi ohi zituzten. Eta oinetan alpargatak, osorik sekula ibiltzen ez zituztenak. Barruko arroparik ez zuten erabiltzen 20 bat urte bete zituztenera arte. Txapela garrantzi handikoa zen eta lepoan bufanda erabiltzen zuten.

8. Santa Engraziko erromeria

- **Erref**: LEG-001/013
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:27:40. **Bukatu**: 00:29:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Santa Engraziko ermitan apirilean erromeria egiten zen eta hango gertaera bat kontatzen du. Alpargatak puskatzeko beldurrez ibiltzen ziren. Erromerian soinujolea egoten zen eta harekin dantzan aritzen ziren.

9. Bi osaba soinujole

- **Erref**: LEG-001/014
- **Iraupena**: 0:03:56. **Hasi**: 00:29:00. **Bukatu**: 00:32:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Bi osaba soinujole izan zituzten, arotz lanetan ere ibiltzen zena bata, oso esku onekoa. Inguruko herrietan jotzen zuten eta haien pasadizoak kontatzen dituzte.

10. Gerra-garaiko egoera etxean

- **Erref**: LEG-001/017
- **Iraupena**: 0:06:20. **Hasi**: 00:38:10. **Bukatu**: 00:44:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Erreketeak

Laburpena:
Goikoetxen egon zirenean, gerra-denboran, bi alderdien erdian egon ziren eta estutasunik handienak han pasa zituzten, bonbak bertan pasatzen zitzaizkien eta. Orduko gerra-denborako ingurua deskribatzen du.

11. Lehen dena auzolanean

- **Erref**: LEG-001/022
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:51:30. **Bukatu**: 00:52:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

Laburpena:
Lehen auzolana egiten zen. Ardoa ematen zieten eta irrikitan egoten ziren ardoa edateko. Orduko gertaerak kontatzen ditu.

12. Erromerietako giroa

- **Erref**: LEG-001/024
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:53:15. **Bukatu**: 00:54:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Erromerietan ez zuten edaten. Diru gutxirekin gauza asko egiten zuten. Mezara joan eta handik ateratakoan txikitoren bat edan eta poztuta ibiltzen ziren sarritan.

13. Euskara debekatua gerra-denboran

- **Erref**: LEG-001/025
- **Iraupena**: 0:02:24. **Hasi**: 00:54:50. **Bukatu**: 00:57:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika

Laburpena:
Gerra-denboran euskara asko galdu zen, debekatu egin zutelako. Reketeak euskararen kontrakoak ziren eta parre egiten zieten euskaraz egiten zutenei.

14. Erderaz tutik ere ez

- **Erref**: LEG-001/028
- **Iraupena**: 0:01:37. **Hasi**: 00:59:33. **Bukatu**: 01:01:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Gazteen artean euskaraz hitz egiten zuten, baita mediku eta apaizek ere. Ez zekiten erdaraz eta eskolan derrigorra zen hala hitz egitea. Inguruko herrietako euskalkiak aipatzen ditu.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-12

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com